

3

De verzoening

De gangbare opvatting betreffende de zogenaamde plaatsvervangende verzoening is uitermate aanstootgevend, en volstrekt onverenigbaar met de beginselen van rechtvaardigheid en eerlijk spel. Bovendien geeft deze algemeen aanvaarde gedachte een afschuwelijk verkeerde voorstelling van God, verdraait de waarheid van Zijn Woord tot de allerlelijkste perversiteiten en verduistert totaal de grote waarheid, dat Jezus Christus het beeld Gods is, de meest volmaakte openbaring van de Vader, die wij bezitten.

Wat ons geleerd is

Ons wordt verteld dat de mens, na oprecht, vlekkeloos en onschuldig te zijn geschapen, Gods gebod overtrad, waardoor hij een kind des duivels werd, en aan Gods gramschap en vloek werd onderworpen, waarbij de straf voor het overtreden gebod de eeuwige dood is, “een dood die nimmer sterft”, d.w.z. een eeuwig leven in pijniging. God wil de mens wel redden, maar Hij kan dat niet tenzij eerst aan Zijn gerechtigheid (?) genoegdoening is verschaft. De mens kan niet zomaar vergiffenis worden geschonken en de straf kan hem niet volledig worden kwijtgescholden, want eerst moet iemand anders de straf dragen alvorens God (of Zijn gerechtigheid, dat is precies hetzelfde) tot bedaren kan worden gebracht en de zondaar vergiffenis kan ontvangen en in de Goddelijke gunst kan worden hersteld. Indien een mens de straf voor de overtreding zou moeten dragen, dan zou hij totaal verloren zijn, aangezien die straf uit eeuwige pijniging bestaat, en toch moet de wet worden gehandhaafd. Hoe kan dat geschieden en de mens niettemin worden gered? Zó, antwoordt de orthodoxie: de Zoon van God biedt zichzelf aan als plaatsvervanger van de mens, om de straf der wet in zijn plaats te dragen, ter *vervanging* van hem.

God de Vader aanvaardt deze plaatsvervanging, en stort de schalen van Zijn gramschap uit op de onschuldige Zoon in plaats van de schuldige zondaar. Zo wordt *God* met de mens verzoend, en wordt hem door Jezus Christus vergiffenis geschonken. Om dit schandelijke dogma nog met aanvullende ongerijmdheden te belasten, wordt ons verteld dat hoewel het lijden van Christus wordt aanvaard in plaats van het lijden van de schuldigen, Hij de straf voor de overtreding in feite helemaal niet droeg, maar iets dat vanwege een juridisch verdichtsel in plaats van die straf werd aanvaard, zodat er in wezen niet alleen vervanging van de schuldige misdadiger door een onschuldig slachtoffer was, maar ook vervanging van de straf door een heel andere, totaal verschillend van de straf die de mens oorspronkelijk op zich had geladen (zoals ik reeds opmerkte, bestond die straf volgens de gangbare opvatting uit de eeuwige dood). Christus droeg die niet, doch onderging slechts een tijdelijke dood; maar aangezien Christus een Goddelijk persoon was (volgens het orthodoxe standpunt: aangezien Hij God Zelf was), bezit Zijn dood in kwaliteit wat hij in

HOOFDSTUK 3

kwantiteit mist, zodat hij wordt aanvaard als *equivalent* van de straf die op de overtreding had moeten volgen. Er is dus zowel een vervanging van slachtoffers als een verwisseling van bestraffingen.

De Kerk maakt het onderwerp nog gecompliceerder door ons te vertellen, dat het niet Christus' Goddelijke natuur was die stierf, maar Zijn menselijke natuur; dat Hij als God niet *kon* sterven, maar dat Hij stierf als mens; en toch wordt Zijn tijdelijke dood, aangezien het die van een Goddelijk persoon was, de "God-mens", als equivalent beschouwd aan de eeuwige dood van de zondaar; met andere woorden: Zijn Godheid stierf niet, en toch is het juist Zijn Godheid die Zijn dood een volledige genoegdoening maakt voor de overtreding.

Tenslotte, niettegenstaande al deze spitsvondigheden en al dit juridisch geredeneer, dat uitsluitend de een of andere muggezifter van het kantongerecht waardig zou zijn, zal het veronderstelde doel van dit alles, vergiffenis en redding van de mens, slechts *gedeeltelijk* worden bereikt, en een grote schare zal voor eeuwig verloren gaan ondanks de dood van Christus en dit prachtige schema van verzoening! Zo doet men het voorkomen alsof God de rechtvaardigheid en redelijkheid geweld heeft aangedaan door de zorgvuldige uitwerking van een plan, dat toch nog in hoge mate zal falen om het beoogde doel te bereiken, te weten de verlossing van de gevallen mensheid.

Onredelijkheid van het orthodoxe standpunt

Nu hoeft geen enkel intelligent, bedachtzaam, onbevooroordeeld persoon te worden verteld, dat dit hele schema absurd en in elk van zijn details ongegrond is. In de eerste plaats was God zelf verantwoordelijk voor de introductie van het kwaad in de wereld¹. Hij liet toe dat het in contact kwam met de mens die Hij had gemaakt, terwijl Hij dat natuurlijk had kunnen voorkomen, en heel goed wist wat het resultaat zou zijn. Bovendien: wat is de rechtmatigheid of de rechtvaardigheid van het verbinden van zo'n vreselijk lot als eindeloze pijniging als straf aan één enkele overtreding? En nogmaals: Wat voor soort gerechtigheid is het, waaraan genoegdoening kan worden verschaft door het lijden van een onschuldige in plaats van de schuldige partij? En wanneer ons naast dit alles nog wordt verteld, dat Christus de straf voor de overtreding van de mens in feite helemaal niet heeft gedragen, maar iets anders dat er totaal verschillend van was, hoewel het als iets gelijkwaardigs werd aanvaard, en dat die hele regeling toch nog in hoge mate zal falen om het beoogde doel te bereiken - dan hebben we een schema dat volmaakt in overeenstemming is met de duistere en fantastische verbeelding van een misvormde en stiekeme dweper, maar dat net zo veel van God en Zijn wegen verschilt als duisternis van licht.

Bovendien – zo'n schema brengt Vader en Zoon met elkaar in tegenspraak. Jezus had de mensheid zo lief, dat Hij bereid was om in haar plaats te sterven opdat zij

¹ Zie het vorige hoofdstuk ("De rol van het kwaad")

verlost mocht worden. God was zo streng en onverbiddelijk, dat Hij de mens niet wilde vergeven zonder een slachtoffer met Zijn toorn te bezoeken, en zo onrechtvaardig om een onschuldig slachtoffer te aanvaarden in plaats van de schuldige partij. Volgens dit schema wordt de liefde van Jezus wel grootgemaakt, maar God legt alleen meedogenloosheid en onverzoenlijkheid aan de dag. Als het lied waar is, dat zegt dat:

“Jezus alles betaalde, de hele schuld die ik bezat”²

dan heb ik stellig geen reden om God te danken voor het feit, dat Hij me van de vloek heeft bevrijd, Hij heeft immers volledige betaling ontvangen. De enige die ik dan moet prijzen is Jezus voor het betalen van mijn schuld. Maar laten wij nu proberen om de *waarheid* aangaande dit grote onderwerp te leren kennen vanuit de Bijbel.

Het uitgangspunt van de Schrift

Allereerst zou ik willen zeggen dat we om deze leer te begrijpen, net als alle andere bijbelse leerstellingen, op de goede manier moeten beginnen. Waarheid leidt tot méér waarheid. Dwaling verweekt ons in steeds ernstiger dwaling. Als we ons onderzoek van de leer der verzoening aanvangen vanuit een geloof in eindeloze pijniging, dan zullen we beslist het verkeerde spoor opgaan. We mogen er ook zeker van zijn, dat we deze leer nooit goed zullen kunnen begrijpen zolang we nog onwetend zijn betreffende het “voornemen der eeuwen” (grondtekst van Efe.3:11), de rol van het kwaad, het werk van “de toekomstige eeuwen” (Efe.2:7), et cetera. Als we daarentegen deze grote waarheden duidelijk onderscheiden, dan zal de leer van de verzoening ook helder en duidelijk zijn.

We beginnen dan in dit onderzoek met de vaststelling dat “God liefde is” (1 Joh.4:8), en dat het Gods liefde was die de grote drijfveer tot de verzoening vormde. Het was niet Christus, maar God die dit buitengewone plan uitwerkte. Het was niet Gods gerechtigheid, maar Zijn *liefde* die zich bovenal in dit plan openbaarde. Alles was liefde, omdat God liefde is. Rechtvaardigheid, voor zover die in de verzoening enige rol speelde, was op de hand van de zondaar en niet tegen hem. Jazeker, aan het recht moest worden voldaan, maar de enige manier waarop eraan kón worden voldaan was niet: door de zondaar, of de een of andere plaatsvervanger te verdoemen - maar door op de overvloedigste wijze maatregelen te treffen voor zijn behoud. Onze God is “een rechtvaardig God en een Verlosser” (Jes.45:21) - een Verlosser omdat Hij rechtvaardig is. “Onze God is een God van heil” (Ps.68:20) - dit is hét grote kenmerk dat Hem onderscheidt van allen die goden worden genoemd of als goden worden vereerd (vgl. Jes.45:20). Nergens in de Bijbel wordt de gedachte naar voren gebracht, dat het lijden van Christus een genoegdoening aan de wet was die in de plaats kwam van het lijden

² *Jesus paid it all, all the debt I owe*”

HOOFDSTUK 3

van de schuldige mens. Zo'n idee is monsterachtig, volstrekt onverenigbaar met alle terechte beginselen van recht en rechtvaardigheid. Er is niet één bijbeltekst die rechtstreeks of indirect onderwijst, dat de dood van Christus plaatsvond om aan het recht van God te voldoen, maar

“Hiertoe is Christus gestorven en levend geworden, opdat Hij èn over doden èn over levenden heerschappij voeren zou” (Rom.14:9).

God is niet een God van doden (Mat.22:32), maar Christus nam onze gevallen natuur op zich en stierf zodoende (want Zijn vleeswording was Zijn dood), opdat Hij één met het menselijk ras mocht zijn, zowel in de dood als in het leven. In Zijn vernedering staat Jezus aan het hoofd van de mensheid, want Hij was het enige menselijke wezen dat “heilig, zonder schuld of smet” was (Heb.7:26). Hij staat ook aan het hoofd van de mensheid in Zijn verhoging, want Hij is het “Begin, de Eerstgeborene uit de doden, zodat Hij onder alles de Eerste geworden is” (Kol.1:18). Dus is Hij “Heerser” (hoofd, of leider) zowel van de doden als van de levenden.

Bjbelse kernpunten

Maar om terug te keren naar de gedachte waarmee wij begonnen:

“Alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft” (Joh.3:16).

De twee punten, die we moeten opmerken en in onze studie van deze leer in gedachten moeten houden, zijn, ten eerste: *liefde* was de drijvende kracht, en, ten tweede: *God* was de belangrijkste initiatiefnemer. Elke opvatting die deze twee feiten tegensprekt of verduistert, moet onjuist zijn. Een visie die Christus verhoogt als de Verlosser van de mens, in tegenstelling tot of zelfs in tegenspraak met God in hetzelfde werk, is beslist een verkeerde voorstelling van zaken. Christus is inderdaad de Verlosser van de mens, maar *ondergeschikt aan God*; God verlost de mens, juist wanneer Hij hem oordeelt “door de man die Hij daartoe heeft aangewezen” (Hand.17:31). Christus is inderdaad onze Redder, maar Hij is een Redder als Gods vertegenwoordiger, Gods tussenpersoon; de Vader is de oorspronkelijke en hoogste “God, onze Heiland” (1 Tim.2:3). “Alle dingen zijn uit God” (Rom.11:36, 1 Kor.8:6, 2 Kor.5:18). De dwaling waarin de overgrote meerderheid der Kerk is geraakt ten aanzien van dit onderwerp, is het aanvaarden van een schema dat Christus liefhebbend, zachtaardig en medelijdend maakt, terwijl het tegelijkertijd God als hard, onverzoenlijk en onrechtvaardig afschildert. Ik zeg niet, dat God opzettelijk aldus wordt voorgesteld, maar in de praktijk komt het daar op neer. Het volgende orthodoxe gezang schildert Hem bijvoorbeeld zo af:

*“Jezus Christus staande tussen
Toornige hemel en schuldige mens
Neemt op zich om onze vrede te kopen
Schenkt het verbond des vredes”³*

Het bovenstaande gezang schildert een “toornige” God die tegengehouden en “afgekocht” wordt door een liefhebbende en medelijdende Verlosser. Zo worden Gods ware aard en onbegrensde liefde verduisterd, en totaal verkeerd voorgesteld.

Alle officiële belijdenisgeschriften van het “orthodoxe” christendom zetten dezelfde verkeerde opvatting uiteen. De Westminster Confession formuleert het dogma aldus:

*“Door Zijn volmaakte gehoorzaamheid en het offer van zichzelf,
dat Hij door de eeuwige Geest eens voor altijd aan God gebracht heeft,
heeft de Here Jezus volkomen aan het recht Zijns Vaders voldaan,
en niet alleen verzoening verworven,
maar een eeuwig erfdeel in het koninkrijk der hemelen,
voor allen die de Vader Hem heeft gegeven”.*

Hier hebben we die onschriftuurlijke en weerzinwekkende gedachte van Christus, die stierf om aan het recht van de Vader te voldoen, als onschuldige in plaats van de schuldigen, en daarmee Gods welwillendheid heeft *gekocht*. Alsof God moet worden gesust en tot bedaren moet worden gebracht met het bloed van een slachtoffer, zoals een heidense afgod, voordat Hij goedgunstig op een smekeling wil neerzien.

Wat voor gedachte door deze belijdenisgeschriften ook moest worden uitgedrukt, het bovenstaande is de gedachte die ze in de praktijk uitdrukken. In de geloofsbelijdenis van de Methodist Episcopal Church wordt in het tweede “artikel des geloofs” uitdrukkelijk gesteld, dat Christus stierf om *God* met de *mens* te verzoenen, een formulering die precies het tegenovergestelde is van de waarheid! De Schriften formuleren het altijd omgekeerd: dat Christus stierf om de *mens* met *God* te verzoenen, niet God met de mens, en het verschil tussen beide formuleringen is even groot als het verschil tussen een leugen en de waarheid. “Toen wij vijanden waren, zijn wij met God verzoend door de dood van Zijn Zoon” (Rom.5:10). “God was in Christus de wereld met Zichzelf verzoenende” (2 Kor.5:19), niet: zichzelf met de wereld verzoenende! (zie ook Kol.1:20-22, en elke andere passage waar over verzoening wordt gesproken). Laat in dit verband ook opgemerkt worden, dat de aangehaalde passage uit 2 Kor.5:19 volledig bevestigt, dat *God* de initiatiefnemer tot de verzoening

³ Jesus Christ who stands between
Angry Heaven and guilty man,
Undertakes to buy our peace;
Gives the covenant of grace.

HOOFDSTUK 3

is. We spreken gewoonlijk alsof Christus de verzoening heeft bewerkt: Hij heeft ons met God verzoend; Hij is ons verzoening; Hij is onze voorspraak bij de Vader. Dat alles is waar, zolang we maar inzien dat Christus in dit alles Gods tussenpersoon is, en dat God in werkelijkheid de voornaamste is. God is onze Redder, Verlosser en Rechter, zoals wij hebben gezien, “door de man die Hij daartoe heeft aangewezen”. God is ook onze Verzoener, want “God was in Christus de wereld met zichzelf verzoenende”. Hoe tegengesteld is dit bijbelwoord aan de opvatting die de bovengenoemde belijdenisgeschriften bieden. Het zij verre dat een plaatsvervanger iets moet doen om God te sussen, om Zijn gunst te winnen, om Hem met ons te verzoenen - de waarheid is, dat God zelf ernaar streeft om de mens te winnen, om die mens met Zichzelf te verzoenen. De gedachte zou bespottelijk zijn, dat God in Christus zichzelf met de wereld verzoenende was, en ernaar streefde om zichzelf tot bedaren te brengen, om Zijn eigen gunst te winnen! Maar de waarheid is uitermate zegenrijk en troostrijk, dat “God was in Christus de wereld met zichzelf verzoenende”. Dat is werkelijk “een verkondiging van grote blijdschap”! O, mocht de tijd spoedig komen, waarin “alle volken” het mochten horen! Er is geen “toornige hemel”, wiens gramschap moet worden gesust en wiens gunst moet worden gekocht, maar een liefhebbende Vader die zelf werkt (Joh.5:17) om de verloren zoon terug te winnen tot de armen, die voortdurend zijn uitgestrekt om hem te ontvangen en tot het hart, dat nooit heeft opgehouden om hem lief te hebben.

De rol van de Middelaar

Maar nu kan iemand vragen: “Als het voorafgaande waar is, waartoe hebben we dan nog een middelaar nodig?” Ik antwoord daarop, dat we een middelaar nodig hebben om deze grote liefde van God aan ons bekend te maken. Het is omdat we onwetend zijn betreffende Gods “welbehagen in mensen” (Luk.2:14) en in onze blindheid en hardheid van hart menen, dat Hij hardvochtig en liefdeloos is, dat wij iemand nodig hebben, die het “beeld van de onzichtbare God” (Kol.1:15) is en toch “been van ons gebeente en vlees van ons vlees” (Gen.2:25), om te bemiddelen tussen ons en God - niet om bij God voor ons te pleiten, want dat is niet nodig aangezien “de Vader zelf ons liefheeft” (Joh.16:27), maar om de Vader aan ons te openbaren, gelijk geschreven staat:

“Niemand kent de Zoon dan de Vader, en niemand kent de Vader dan de Zoon en wie de Zoon het wil openbaren” (Mat.11:27).

“Wij hebben lief, omdat Hij ons eerst heeft liefgehad” (1 Joh.4:19),

maar wij kunnen Hem vanwege dit feit niet liefhebben totdat wij vernemen, dat Hij ons liefheeft. Dat is nu precies wat de wereld niet weet, zoals Jezus zei:

“Rechtvaardige Vader, de wereld kent u niet” (Joh.17:25).

Jezus maakt de liefde van de Vader openbaar; door Christus “bespeuren” we die liefde (1 Joh.3:16, 4:9) en zo komen we te weten dat God ons liefheeft, en wij beginnen Hem lief te hebben en worden met Hem *verzoend*, en aldus, wanneer “God licht doet schijnen in onze harten, worden wij verlicht met de kennis der heerlijkheid Gods in het aangezicht van Christus” (2 Kor.4:6). Zo worden wij

*“veranderd naar hetzelfde beeld van heerlijkheid tot heerlijkheid,
immers door de Here, die Geest is” (2 Kor.3:18).*

Hebt u weleens nagedacht over de vreemdheid van de uitdrukking “een voorspraak bij de Vader” (1 Joh.2:1), wanneer de term voorspraak (of advocaat) in de gebruikelijke juridische zin wordt opgevat? Als God onze Vader is, waarom hebben we dan een advocaat bij Hem nodig? Moet een kind soms van de diensten van een advocaat gebruik maken om hem te laten vertegenwoordigen en zijn zaak bij zijn vader te bepleiten? Wanneer het kind van zijn vader was vervreemd en onwetend was betreffende het ware karakter van zijn vader en hun onderlinge verhouding, dan zou het kunnen *veronderstellen* dat het zo’n tussenpersoon nodig had. Dit is in feite precies wat de christelijke wereld veronderstelt, maar dit is niet de werkelijke stand van zaken. De Vader is ons al vriendelijk gezind, Hij is wis en waarachtig een *Vader*; daarom hoeft niemand bij Hem voor Zijn kinderen te pleiten. Maar de kinderen zijn van Hem vervreemd; ze zijn onwetend betreffende de grote liefde van de Vader voor hen, daarom hebben *zij* een middelaar nodig, een voorspraak, dat is, zoals het woord strikt genomen luidt: een *helper* bij de Vader. De Vader heeft zo’n helper niet nodig om Hem met Zijn kinderen te verzoenen want Hij was nooit onverzoend, maar de kinderen hebben die nodig om de welwillendheid van de Vader aan hen bekend te maken, om bij hen vertrouwen in Hem te wekken en zo harmonie tussen hun beiden tot stand te brengen, d.w.z. “vrede” te maken (Hand.7:26) - dat is de verzoening. De behoefte aan verzoening veronderstelt twee partijen, waartussen onenigheid bestaat en waarvan het gewenst is dat ze in harmonie met elkaar worden gebracht, zodat er hereniging en eenheid tot stand komt. Het middel dat deze eenheid tot stand brengt is het zoenmiddel. In het geval van God en de mens ligt de vervreemding geheel aan de kant van de mens; hij is vervreemd van God, niet God van hem; ten einde daarom harmonie tussen hen tot stand te brengen, hoeft alleen de mens maar te worden verzoend.

Het woord verzoenen betekent volkomen veranderen; dit is de grondbetekenis van het woord. Wie is het nu die veranderd moet worden om harmonie tussen God en mens tot stand te brengen? Zeker niet God, maar de mens; *hij* moet veranderd, of verzoend worden, en hij alleen. Van hieruit kunnen we zien, hoe correct de Schriften zijn in hun gebruik van deze term, en hoe ver de geloofsbelijdenissen er naast zijn, die beweren dat de verzoening plaatsvond om God met de mens te verzoenen. De bewering, dat God veranderd moet worden teneinde harmonie tussen Hem en Zijn schepsel tot stand te brengen, is een gevoelen dat we

HOOFDSTUK 3

met recht godslasterlijk mogen noemen. De Bijbelse voorstelling van zaken is echter juist, te weten dat Christus' dood plaatsvond om de mens met God te verzoenen, d.i. om de mens van een vijand in een zoon te veranderen, en hem zo één van zin te maken met de Vader.

Gods scheppingsplan

Ten einde het voorafgaande verder te verduidelijken en opnieuw te bevestigen, moeten we het in zijn verband met de grote waarheden betreffende Gods scheppingsplan beschouwen: wij zijn Gods maaksel, het doel van het kwaad, de "wederoprichting aller dingen" (Hand.3:21), etc. Bij het licht van deze waarheden zullen we inzien, dat de val van de mens en zijn daaropvolgende vervreemding van zijn Maker onderdeel waren van Gods plan, en hem uiteindelijk ten goede zullen komen; hieruit volgt dat de overvloedige voorziening voor zijn herstel gewoonweg met dat plan in overeenstemming is, en trouwens noodzakelijk voor de definitieve voltooiing ervan. Als God voor ons bestwil toeliet dat de mens in zonde viel en van Hem vervreemd raakte, dan zou Hij beslist niet nalaten om in een manier te voorzien waarop de mens van zijn zonde zou kunnen worden bevrijd, de "vijandschap" (Rom.8:7, Efe.2:15) zou kunnen worden vernietigd, en een volmaakt herstel tot zijn vroegere positie van harmonie en eenheid met God zou kunnen worden bereikt. Zo zien we dat in het licht van de grote waarheden waarnaar in het bovenstaande werd verwezen, de verzoening zoals wij hebben getracht om die uiteen te zetten, een noodzakelijkheid en een natuurlijk gevolg is.

Bovendien zullen we bij het licht van deze waarheden inzien, dat er geen behoefte aan noch ruimte voor plaatsvervangende was in het schema van de verzoening. In de eerste plaats bevrijden deze waarheden ons van het onjuiste dogma van de eindeloze pijniging, zodat wij weten dat dit *niet* de straf voor het overtreden gebod is; de mens verkeerde nooit in het gevaar om zo'n soort lot te ondergaan, en had geen plaatsvervanger nodig om het in zijn plaats te ondergaan, of te *doen alsof* hij het onderging via een juridische spitsvondigheid; deze stap op zich bevrijdt de leer van de verzoening al van van vele van de ongerijmdheden waarmee de gangbare opvatting haar belast. Als het kwaad bovendien een van de opvoeders van de mens is, en uiteindelijk altijd resulteert in het goede - als al Gods bestraffingen ten bate van de mens zijn, opdat "hij deel mocht krijgen aan Zijn heiligheid" (Heb.12:10), als de mens, evenals zijn Here, "volmaakt wordt door het lijden" (Heb.2:10), waarom heeft hij dan een plaatsvervanger nodig om hem van enkele van die ervaringen te bevrijden? Het zijn allemaal Gods weldaden, zegeningen in vermomming, en de gedachte van een plaatsvervanger die ze moet dragen *in plaats van* de mens is een schema waarbij de mens van een deel van zijn zegeningen en een stuk van zijn erfdeel wordt beroofd. Plaatsvervangende is in de leer van de verzoening even misplaatst als in de leer van de heiliging.

Een Leidsman, geen Plaatsvervanger

Maar als het bovenstaande waar is, hoe moeten we dan Schriftplaatsen opvatten als de volgende? Hij “smaakte de dood voor ieder mens” (Heb.2:9), als “rechtvaardige voor onrechtvaardigen” (1 Pet.3:18), Hij “droeg onze zonden” (1 Pet.2:24), etc. etc. Al dergelijke Schriftplaatsen worden duidelijk, wanneer we het verschil tussen twee voorzetsels opmerken: *voor* en *in plaats van*. Christus stierf *voor* ons, maar Hij stierf niet in onze plaats.

In Zijn dood was Hij ‘s mensen metgezel en lotgenoot, onze “oudere broeder”, maar Hij was niet de *Plaatsvervanger* van de mens. Hij leed *met* de mens, en *ten behoeve van* de mens, werd “in alles aan Zijn broeders gelijk gemaakt”, en wij volgen Hem, als onze Leidsman, op precies dezelfde weg die Hij is gegaan, delend in *Zijn* lijden, *Zijn* smaad dragend, “gelijkvormig wordend aan Zijn dood” (wat die dood ook maar was), en daardoor beginnen we tenslotte “Hem gelijk” (1 Joh.3:2) te worden. Er is geen spoortje plaatsvervanging in dit alles, maar volmaakte identiteit van ervaring; wij zijn één met Hem in Zijn vernedering, lijden en dood, en één met Hem in Zijn verhoging, heerlijkheid en opstanding. Christus droeg niet een straf, een bepaald lijden en een dood, opdat wij die *niet* zouden ondergaan, wat Hij zou doen indien Hij onze plaatsvervanger was, maar Hij droeg hetzelfde lijden en dezelfde dood die wij moeten verdragen, en Hij bewandelde dezelfde “wegen ten leven” (Hand.2:28) waarop wij moeten gaan ten einde “hetzelfde beeld” te bereiken. Zelfs dat vermeende bolwerk van plaatsvervanging, het 53e hoofdstuk van Jesaja, is volkomen met de voorafgaande opvatting in overeenstemming. Lees de verzen 4 en 5; sla dan Mat.8:16-17 op, en zie hoe dit werd vervuld. Christus heeft “onze zwakheden op zich genomen en onze ziekten gedragen”, niet als een plaatsvervanger, maar als een medelijdende vriend en metgezel. Hij was ‘s mensen grote Lastdrager (de last van de zonde inclusief, zie Joh.1:29), niet opdat de mens totaal van zijn last ontslagen zou zijn (want “ieder zal zijn eigen last dragen”, Gal.6:5), maar opdat de mens mocht worden geleerd *hoe* die te dragen, de *reden* mocht kennen waarom hij die moet dragen, en bovenal, mocht worden bevrijd van de last des doods (Rom.7:24-25), “te gelegener tijd” (d.w.z. op Gods tijd). En dit brengt me ertoe om een ander punt op te merken.

Het doel der verzoening

De gangbare gedachte is dat Christus voor ons leed, als onze plaatsvervanger, om ons van de straf voor de zonde te redden, dat is de eeuwige dood. De waarheid is dat Christus stierf als onze Leidsman, niet om ons te redden van de *straf* voor de zonde, maar van de zonde *zelf*, niet *van* de dood (er bestaat niet zoiets als een *eeuwige* dood), maar “*uit* de dood” (zie Heb.5:7). De straf voor de zonde is heilzaam en nuttig, en het zou geen vriendelijkheid voor de mens wezen om hem daarvan te redden; bovendien, als het het beste voor de mens was om van de straf voor zijn overtredingen te worden gered, dan kon en zou God die straf kwijschelden zonder de tussenkomst van enige

HOOFDSTUK 3

plaatsvervanger of redder (zie Ezech.18:21). God is zelf “een rechtvaardig God en een Verlosser”. Maar hoe kan de mens worden gered van zijn zonde? Hoe kan de zondaar tot een heilige worden gemaakt? De kwestie is niet: Hoe kunnen zijn zonden worden vergeven? Hoe kan hij aan de straf ontsnappen?, maar: Hoe kan hij van aard veranderen, van een “kind des toorns” (Efe.2:3) een kind van God worden? Hoe kan hij worden bevrijd uit “het lichaam dezes doods”? (Rom.7:24). Het antwoord luidt: “door Jezus Christus, onze Here” (Rom.7:25), via een “nieuwe schepping” (2 Kor.5:17, Efe.2:10). *Dit* is het doel der verlossing - niets minder dan de bevrijding van de “ganse schepping” uit de dienstbaarheid aan de vergankelijkheid (Rom.8:21-22) en dit werk verricht Christus⁴. Hij is het

“Lam Gods dat de zonde der wereld wegneemt” (Joh.1:29)

- niet de *zonden*, alsof de afzonderlijke overtredingen van elk individu zouden zijn bedoeld; maar de *zonde*, alsof *al* de zonden van de mensheid, en het afschuwelijke “lichaam des doods” van de zondige natuur, in één vreselijke hoop op Hem werden gelegd, en Hij die wegdroeg; zo heeft God “de ongerechtigheid van ons allen op Hem doen neerkomen” (Jes.53:6). Het volmaakte type van dit alles vinden we in de wet, in het werk van de zondebok op de Grote Verzoendag (Lev.16:20-22), waarover we nu niet verder kunnen uitwijden, maar we hebben genoeg gezegd om de dwaling van de algemeen aanvaarde theologie op dit punt te hebben aangetoond.

Eens temeer: het doel van de verzoening is niet om ons *van* de dood te redden, maar om ons *uit* de dood te redden.

“Als één voor allen gestorven is, zijn zij allen gestorven” (2 Kor.5:15).

Hoor het, en let er goed op! De tekst zegt niet, dat allen in gevaar verkeerden om te sterven en dat Christus stierf om te voorkomen dat dit gevaar een realiteit werd. De mens was al dood, en het doel van de verzoening was om hem leven te geven. Christus kwam om “te zoeken en zalig te maken hetgeen verloren was”, niet wie in gevaar verkeerden om verloren te gaan, maar wie reeds verloren waren. Christus stierf om leven te geven aan een dode wereld, een wereld die al dood *wás* (Joh.6:33,51), gelijk geschreven staat:

“Ik ben gekomen opdat zij leven hebben en overvloed” (Joh.10:10).

O, hoe beperkt zijn onze gedachten van Gods wegen! Waarlijk, Zijn gedachten zijn niet onze gedachten, noch Zijn wegen onze wegen! (Jes.55:8-13). De hoogste opvatting die vele christenen hebben van de verzoening is die van een arbeid

⁴ Of: “God in Christus”, zie 2 Kor.5:19.

waardoor ze gered moeten worden van de straf op de zonde - een eindeloze hel; terwijl de waarheid luidt: het is Gods bedoeling om uit deze wereld van door boze geesten bezeten zondaren een wereld van godvruchtige heiligen te maken, om de mensheid vanuit deze doodsstaat tot "leven en onsterfelijkheid" te verheffen.

"Want zoals de hemelen hoger zijn dan de aarde, zo zijn Mijn wegen hoger dan uw wegen en Mijn gedachten dan uw gedachten" (Jes.55:9).

"O diepte van rijkdom, van wijsheid en van kennis Gods, hoe ondoorgrondelijk zijn Zijn beschikkingen en hoe onnaspeurlijk Zijn wegen!" (Rom.11:33).

Uit God

Vanuit dit standpunt zien we ook in, dat het hele werk van de verzoening totaal en volkomen "uit God" was. Als de mens *verloren* is, kan hij de weg niet vinden; als de mens *dood* is, kan hij zichzelf geen leven geven, of zichzelf ook maar in de geringste mate helpen. Wij zijn "Gods maaksel" (Efe.2:10). Laat het opgemerkt worden, dat het in verband met het werk van de verzoening is dat Paulus de uitspraak doet, dat "alle dingen uit God zijn". Lees maar:

"En dit alles is⁵ uit God, die door Christus ons met Zich verzoend heeft en ons de bediening der verzoening gegeven heeft, welke immers hierin bestaat, dat God in Christus de wereld met Zichzelf verzoenende was, door hun hun overtredingen niet toe te rekenen, en dat Hij ons het woord der verzoening heeft toevertrouwd. Wij zijn dus⁶ gezanten van Christus, alsof God door onze mond u vermaande; in naam van Christus vragen wij u: laat u met God verzoenen⁷. Hem, die geen zonde gekend heeft, heeft Hij voor ons tot zonde gemaakt, opdat wij zouden worden gerechtigheid Gods in Hem" (2 Kor.5:18-21).

Moge het opgemerkt worden, dat het voltooide, volbrachte werk der verzoening de basis vormt voor de nodiging van de zondaar om zich met God te laten verzoenen. In de gangbare theologie van vandaag wordt het precies andersom gezegd.

Predikanten manen zondaren tot bekering en gehoorzaamheid, opdat het werk der verzoening volbracht mag worden. Paulus leert ons om de onbekeerlijke zondaar te vertellen dat het werk van de verzoening al is verricht! Laat u *dus* met God

⁵ In de grondtekst staat: "alle dingen zijn". De weergave van het NBG wijkt op dit punt af van het origineel.

⁶ Aangezien dit grote werk der verzoening helemaal compleet en volmaakt is, een volbracht werk.

⁷ *God* is verzoend met u; *Hij* is nooit onverzoend geweest, laat u zich nu met Hem verzoenen.

HOOFDSTUK 3

verzoenen. Wat God betreft, is het werk al helemaal af, onderwerpt u zich dan nu aan God opdat u deze grote waarheid in de praktijk mag kennen, en haar mag genieten als een grote troost voor uw hart (zie 2 Kor.1:3-7). Een predikant moet de zondaar niet oproepen om zich tot God te bekeren opdat hij verlost mag worden, maar hij mag hem eerst volkomen verlossing verkondigen en dat de grondslag en de reden maken waarom hij zich tot God moet bekeren.

Zo spreekt God via Zijn profeet ook tot Zijn oude volk:

“Ik vaag uw overtredingen weg als een nevel en uw zonden als een wolk; keer weder tot Mij, want Ik heb u verlost⁸. Jubelt, gij hemelen, want de HERE heeft het gedaan; juicht, gij diepten der aarde, breekt uit in gejubel, gij bergen, gij woud met alle geboomte daarin, want de HERE heeft Jakob verlost en Hij verheerlijkt Zichzelf in Israël” (Jes.44:22-23).

O, hoe heerlijk is de verkondiging van grote blijdschap, “die alle volken wezen zal” (Luk.2:10). Maar, helaas, hoe verminken we die, en misvormen we die, en maken er een rouwaankondiging van grote smart voor velen van, die, verloren, dood, en “krachteloos” (Rom.5:6), falen om aan de voorwaarden te voldoen, die de Kerk en *niet* het Woord tot vereisten voor de verlossing heeft gemaakt! Zo sluit thans, net als vroeger, Gods volk-in-naam “het koninkrijk der hemelen voor de mensen toe” (Mat.23:13). Zij verwisselen oorzaak en gevolg, en gevolg en oorzaak; ze maken van de *grondslag* voor de bekering van de mens het *doel* van die bekering, en maken zo de totstandkoming van *Gods* werk afhankelijk van de arme, zwakke mens, en schilderen het “verbond der belofte” niet beter af dan het verbond der wet.

“Wee hun die het kwade goed noemen en het goede kwaad; die duisternis voorstellen als licht en licht als duisternis; die bitter doen doorgaan voor zoet en zoet voor bitter. Wee hun die in eigen oog wijs zijn en in eigen oordeel verstandig” (Jes.5:20-21).

Er bestaat beslist een oneindig verschil tussen Gods “Ik heb het *gedaan*” en – “Ik *zal* het doen *mits* jullie eerst dit-en-dat doen”. Met betrekking tot het laatste vers van de aangehaalde passage wil ik nu alleen maar opmerken, dat Christus “die geen zonde gekend heeft, tot zonde werd gemaakt” (2 Kor.5:21) door volledig deel te hebben aan de gevallen natuur van de mens (zie Heb.1:14-18), en dat wij “gerechtigheid Gods worden in Hem” door in Christus even volledig deel te krijgen aan de “Goddelijke natuur” (zie 2 Pet.1:4).

⁸ Niet: “Keer terug tot Mij en Ik *zal* u verlossen”, maar, “*omdat* Ik u *heb* verlost”.

Uit liefde

Ik wil vervolgens melding maken van een andere dwaling van de algemeen aanvaarde theologie, vergelijkbaar met degene waarvan zojuist melding werd gemaakt. In de gangbare opvatting wordt de verzoening tot de *oorzaak* van Gods liefde gemaakt, terwijl zij in werkelijkheid een gevolg van die liefde is. God wordt in de gangbare visie als bijzonder verbolgen en woedend voorgesteld vanwege het feit dat de mens Zijn wet heeft overtreden, maar Christus komt tussenbeide en sust de Vader door de verzoening; zo wordt de verzoening tot de *oorzaak* van Gods liefde gemaakt. De liefde van God wordt voorgesteld als een resultaat dat uit Christus' verzoeningswerk voortvloeit; de taal van de belijdenisgeschriften houdt dit ten volle in, en in feite is dit in de praktijk de opvatting van de meerderheid van de christenen. Maar de waarheid is het tegenovergestelde hiervan.

Gods liefde leidde *tot* de verzoening; zij vloeide niet uit de verzoening voort. De ganse Schrift stelt het op deze manier voor, zoals we in dit hoofdstuk met aanhalingen overvloedig hebben aangetoond.

“Alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft”

[dit was het resultaat van Zijn liefde, Joh.3:16]. De verzoening openbaart de tevoren bestaande, maar onbekende, liefde van de Vader; “hieraan hebben we die leren kennen” (1 Joh.3:16, 4:9), en ontdekt dat “*Hij* ons eerst heeft liefgehad” zodat wij Hem op onze beurt beginnen lief te hebben.

Wellicht heeft de lezer het verhaal gehoord van die moeder die tegen haar kleine jongen zei: “Nu, Jantje, als je goed en gehoorzaam bent, zal mama van je houden, maar wanneer je stout bent, kan ik niet van je houden”. Waarbij het kind op deze weinig moederlijke toespraak bedachtzaam antwoordde: “Iedereen zal van mij houden zolang ik goed ben, kun jij nu niet van me houden wanneer ik slecht ben?”.

“God echter bewijst Zijn liefde jegens ons, doordat Christus, toen wij nog zondaren waren, voor ons gestorven is” (Rom.5:8).

Zo maakt het Woord duidelijk, dat Gods liefde de oorzaak, en niet een gevolg was van de verzoening. Dit is de gezegende waarheid, maar de Kerk gaat maar door met het omdraaien van Gods waarheid en duisternis voor te stellen als licht, of licht als duisternis.

Tot God

Tenslotte wil ik nog van één punt van dwaling in de gebruikelijke opvatting melding maken. De verzoening zal niet een gedeeltelijk, maar een volledig en een absoluut

HOOFDSTUK 3

succes zijn! De geloofsbelijdenissen die de dwalingen inprenten die ik in het bovenstaande heb opgemerkt, moeten wel uitlopen op de stelling dat na alles wat God en Christus hebben gedaan, ontelbaar velen vanwege onwetendheid of verdorvenheid zullen falen om enig voordeel uit de verzoening te trekken en voor eeuwig zullen omkomen. Zodoende zal Christus slechts ten dele het doel bereiken waartoe Hij stierf - om de wereld met God te verzoenen, en zal Hij “de werken des duivels” slechts *ten dele* verbreken (1 Joh.3:8). Is dit werkelijk zo? Zal het gezamenlijke werk van de Vader en de Zoon zodoende, op zwakke wijze, zijn voltooiing missen en zal een volmaakte triomf niet worden bereikt? Nee, waarlijk niet! Het zij verre dat de verzoening het beoogde werk slechts ten dele kan volbrengen, de waarheid is dat zij méér dan voldoende zal zijn. Lees het vijfde hoofdstuk van de Romeinenbrief en zie hoe deze heerlijke waarheid daar wordt uiteengezet. Let op Paulus’ telkens herhaalde “veel meer” en laat alle twijfels aangaande de “meer-dan-overflowigheid” van Gods voorziening voor de verlossing van de hele mensheid eens en voor altijd uit uw hoofd verdwijnen. Was God in Christus de *wereld* met Zichzelf verzoenende, en zullen er toch ontelbare vele zielen tot in alle eeuwigheid onverzoend met Hem blijven? Zond de Vader Zijn Zoon als de “Heiland der *wereld*” (1 Joh.4:14) en zal toch een groot deel van die wereld voor altijd verloren blijven? Zullen Gods plannen en bedoelingen op deze wijze falen, of zal Zijn Woord [Christus is het Woord Gods] “doen wat Hem behaagt en dat volbrengen, waartoe Hij het zendt”? (Jes.55:11). Zeer zeker het laatste. Laat wie dat willen, de “Heilige Israëls maar beperken” (Ps.78:41) - wat mij betreft: ik geloof dat God al wat Hij belooft heeft ten volle zal verwezenlijken, ja sterker nog, dat Hij “bij machte is oneindig veel meer te doen dan wij bidden of beseffen” (Efe.3:20).

Zó, beste lezer, heb ik getracht om deze heerlijke leer van de verzoening uiteen te zetten. Of ik gesproken heb in overeenstemming met de “woorden Gods”, moet u maar beoordelen; en wees in uw oordeel van één ding verzekerd, dat niets dat ik gezegd heb *beter* is dan de waarheid, want dat is onmogelijk. Het is onmogelijk dat iets te *goed* zou kunnen zijn om waar te zijn, hoewel we soms spreken alsof dat mogelijk is. We kunnen geheel terecht zeggen dat een ding te *slecht* is om waar te zijn, zoals bijvoorbeeld de leer van eeuwige pijniging; maar geen enkel eindig schepsel is in staat om iets te veronderstellen of te verzinnen dat te *goed* is om waar te zijn - want dat zou neerkomen op het bedenken van iets dat beter is dan God. Als ik in het voorafgaande al heb gedwaald (en het zou wel heel bijzonder zijn als ik dat niet had gedaan), dan heb ik gedwaald door niet de *hele* breedte, lengte, diepte en hoogte van de *liefde* Gods te ontwaren, en zo heb ik Zijn werken en wegen dan *minder* groots, en *minder* heerlijk, en *minder* liefdevol voorgesteld dan ze in werkelijkheid zijn. Slechts “samen met alle heiligen” zullen we in staat zijn om de schitterende volheid van de *liefde* Gods te bevatten (Efe.3:17-19). Ik heb dat onderwerp in geen enkel opzicht uitputtend behandeld, maar ik moet het voor dit moment laten rusten. Voordat ik dat doe zal ik echter een korte samenvatting geven van de punten die in dit hoofdstuk werden opgemerkt, zodat de lezer het hele onderwerp in zo beknopt mogelijke vorm vóór zich heeft.

Samenvatting

- C De verzoening geschiedde niet om aan Gods recht te voldoen, maar om Zijn liefde te openbaren.
- C De rechtvaardigheid Gods is niet *tegen* de zondaar gericht, door zijn veroordeling te eisen, maar ze is juist op zijn hand, door zijn behoud te verzekeren.
- C God staat niet in contrast met en nog veel minder tegenover Christus in de verzoening, maar in volmaakte harmonie en in overeenstemming met Hem.
- C De verzoening is niet een exclusief werk van Christus ten einde God met de wereld te verzoenen, maar zij is het werk van “God in Christus” om de wereld met Zichzelf te verzoenen.
- C Christus hoeft niet bij God te pleiten ten einde Hem bereidwillig te maken om de zondaar vergiffenis te schenken, maar God “maant” de zondaren via Zijn dienaren (2 Kor.5:20) om zich vergiffenis te laten schenken.
- C Derhalve geschiedde de verzoening niet om God gunstig te stemmen, maar de mens; niet om God de mens gunstig gezind te maken, maar om Zijn reeds bestaande gunst aan de mens *bekend* te maken.
- C Christus stierf niet als onze plaatsvervanger, maar als onze lotgenoot en metgezel; niet *in plaats van* de mens, maar *met* hem en *voor* hem.
- C Christus stierf niet om ons van de *straf* voor de zonde te redden, maar van de zonde zelf.
- C Christus stierf niet opdat wij *niet* zouden behoeven te sterven, maar om ons te bevrijden uit een dood waaraan wij reeds onderworpen waren.
- C De zondaar is niet verlost omdat hij zich bekeert, maar hij wordt opgeroepen om zich te bekeren omdat hij reeds verlost is.
- C De verzoening is niet de oorzaak van, of de aanleiding tot Gods liefde jegens de mens, maar het gevolg dat uit die liefde voortvloeit.
- C De definitieve uitkomst van het plan der verzoening is geen gedeeltelijk succes, maar een volmaakte, absolute en universele triomf.

Op elk van deze punten is de algemeen aanvaarde theologie juist het tegendeel van de waarheid. Ik beweer niet, dat de geloofsbelijdenissen en leerregels al deze dwalingen formeel uitdrukken (hoewel zelfs dat voor sommige van hen geldt), maar ik zeg dat de taal van de geloofsbelijdenissen en leerregels onvermijdelijk tot deze dwalingen leidt, en dat het gangbare spreken over dit onderwerp hen inhoudt en bevestigt, zodat die dwalingen in de praktijk het geloof van de overgrote meerderheid der christenen uitmaken. En ik zou willen herhalen wat voor elke nadenkende geest duidelijk moet zijn - dat deze dwalingen niet klein en onbelangrijk zijn, omdat ze slechts *weinig* van de waarheid afwijken, maar dat ze juist het *tegendeel* vormen van de waarheid. Wie eraan vasthouden en ze aan anderen onderwijzen, “noemen het kwade goed en het goede kwaad; zij stellen duisternis voor als licht en licht als

HOOFDSTUK 3

duisternis; zij doen bitter doorgaan voor zoet en zoet voor bitter”. Het effect op dit moment is Babylon (d.w.z. verwarring) en het einde zal verwoesting zijn (Jes.24:10).

Het is mijn bedoeling om nog minstens drie hoofdstukken over dit onderwerp te schrijven ten einde het hele gebied zoveel mogelijk te bestrijken: één ter verklaring van de verschillende termen, die in verband met de verzoening worden gebruikt (zoals verzoenen, losprijs, gekocht, verlost, etc.); één over de kwestie “Waartoe is Christus gestorven?” en één over de verzoening zoals die in de wet wordt uiteengezet. Ik vermeld dit hier om voor te stellen, dat wie menen dat ze onoverkomelijke bezwaren hebben tegen het standpunt dat in dit hoofdstuk is ingenomen, hun oordeel opschorten tot ik de tijd heb gehad om het hele onderwerp te behandelen.

* * * * *